

آیا تونس شانس شروعی جدید را دارد؟

تهیه گزارش ناهید جعفرپور

پنجشنبه ۳۰ دی ۱۳۸۹ - ۲۰ ژانویه ۲۰۱۱

در تونس امیدها از نو برای شرایطی بهتر جوانه می زنند. بعد از 23 سال تحت استبداد رهبریت زین العابدین بن علی این کشور آفریقا شمالی شانس جدیدی را برای دست یابی به دموکراسی بدست آورده است. دولت موقتی که در روز دوشنبه معرفی گردیده است از سوی سیاستمداران سه اپوزیسیون مهم تونس نمایندگی می شوند. درست دوهفته پیش هیچکس امکان این رویداد را نمی داد.

تشکیل دولت با نیروهای از رژیم که روز جمعه سرنگون گشت را مردم باید با فروخوردن بغض خویش بپذیرند. هیچکدام از افراد اپوزیسیون تجربه ای در دولت داری ندارند. شهروندان به توافقات اعتمادی ندارند و از این موضوع ناراحتند. یکی از شهروندان در حال ناسزا می گوید " ما دیگرهیچکسی را از حزب " ا ر س د " نمی خواهیم. این همان سیستم خشن قدیمی است". شهروند دیگری در بازار تونس می گوید " ما باید مواظب باشیم، که کسی انقلاب ما را سرقت نکند.

نخست وزیر محمد الغنوشی با قیافه ای بشاش تلاش می کند مردم را قانع سازد و می گوید: عفو برای زندانیان سیاسی، احزاب ممنوع باید آزاد گردند، سازمان های غیر دولتی باید مجدداً به فعالیت پردازند - همچنین لیگای حقوق بشر.

هم اکنون بسیاری از خود سؤال می کنند: آیا انتخابات به واقع همانطوری که در قانون اساسی قید شده است در فاصله 60 روز قابل سازماندهی است؟ اپوزیسیون اوضاعش خوب نیست. غالب رهبران پیر و ناشناخته اند به این لحاظ اولین راه عاقلانه به عقب انداختن انتخابات به 6 ماه آینده است تا کاندیداها از شانس بیشتری برای شناساندن خود و تدارک و ارائه برنامه هایشان داشته باشند.

بسیاری از تونسی ها با وجود خشونت حملات اخیر اما نگاهشان به آینده است. زنی در بازار می گوید " ما مردمی توانا و تحصیلکرده هستیم. ما انسانهای بسیار پر تجربه ای را داریم. ما از اینکه اکنون می توانیم رهبرانمان را خود انتخاب کنیم بسیار خوشحالیم".

بسیاری از مجسمه ها و تصویرهای بن علی در مجامع عمومی به زیر کشیده شده اند و به زباله دان تاریخ سپرده شده اند. حتی مغازه داران هم تصویرهای بن علی را از روی دیوارها برداشته اند. در خیابان ها مردم علناً در باره سیاست با هم بحث و گفتگو می کنند. یکی از کارکنان سازمان توسعه تونس می گوید " من هیچگاه فکر نمی کردم همه چیز به این سرعت تغییر کند".

آنچه که هنوز مشخص نیست نقش اسلامیت ها در کشور است. جنبش النهضه

که تا کنون ممنوع بوده، اعجالاً در دولت موقت سهم نیست. رئیس این جنبش که تا کنون در تبعید بسر می برده است، تصمیم دارد این هفته وارد تونس شود. انتظار این نمیرود که وی از جانب بخش مهمی از مردم مورد استقبال قرار گیرد. اسلامیت ها در روزهای اخیر این جمله را مرتباً از مردمی که در خیابان ها سرنگونی بن علی را جشن می گرفتند شنیدند " دهانت را ببند، این انقلاب شما نیست انقلاب ماست".

سرنگونی رئیس جمهور تونس بن علی نمونه ای است در تاریخ دنیای عرب برای نشان دادن خشم ملتی که می تواند دیوار بتونی رژیم های خودکامه را از پایه بلرزاند.

هنوز رئیس جمهور تونس برای فرار در هواپیما ننشسته بود، که مردم قاهره جلوی سفارت تونس در قاهره از شنیدن این خبر خوش شروع به رقصیدن نمودند. مصری ها فریاد می زدند " مبارک هواپیمائی هم برای تو رزرو کرده ایم". البته تظاهرکنندگان با وجود اینکه تعدادشان زیاد نبود اما از ته قلب پیام مردم مصر را فریاد می زدند. رئیس جمهور حسنی مبارک از 30 سال پیش بر این کشور حکومت می کند و درست بمانند تونس رشوه خواری و اقتصاد مریض و خدشه دار کردن حقوق بشر و فقر و گرسنگی و بیکاری و گرانی در مصر غوغا می کند.

مصر تنها یکی از کشور های منطقه است که مردمش می بایست مثال مردم تونس را آویزه گوش خود کنند و به خیابانها ریخته و رژیم مبارک را سرنگون نمایند. همچنین در یمن، اردن و الجزیره هم مردم با تظاهرات های گسترده باعث نگرانی رؤسای کشورشان شده اند.

بررسی های متفاوت نشان می دهند که رهبران منطقه فکر می کنند که رژیمشان برای مردم غیر قابل دست یابی است و کسی نمی تواند بر علیه آن ها کاری کند. از این روی سرنگونی رژیم تونس نمونه خوبی در تاریخ جهان عرب است.

همچنین در رابطه با مشکلات اقتصادی اکثر کشورهای عربی شرایط مساوی دارند. رشد جمعیت در این کشورها بالاست و همه جا نیمی از جمعیت زیر 30 سال است. بیکاری و بی مسکنی مشکل عمده جوانان است. درجه بیکاری بخصوص میان تحصیل کرده ها بسیار بالاست. این کشورها یا کاملاً به درآمدهای صادرات نفت وابسته اند و یا به محور های ضعیف دیگری چون تروریسم بندند. یک سیستم اقتصادی واقعا همه جانبه در این کشورها وجود ندارد. بحران های سیاسی، نیاز به مواد غذایی یا سپردن کارخانه جات دولتی بدست بخش خصوصی باعث فشار به مردم می شود و همانطور که در تونس دیدیم به طغیان جوانان ختم می شود و اساس و پایه های رژیم های مستبد در این مناطق را به لرزه در می آورد.

در میان این کشورها همچنین یک وجه مشترک وجود دارد و آنهم لوازم الکترونیکی ارتباط جمعی چون انترنت و توئیتر و فیس بوک و موبایل است.

سؤال دوم اینجاست که آیا انقلاب در تونس به شرایط بی قانونی در

تونس کشیده خواهد شد و یا ارتش و اپوزیسیون موفق خواهند شد سرعت برای نظم در کشور اقداماتی را برنامه ریزی کنند؟ اگر که این هرج و مرج به زودی پایان پذیرد در این صورت تونس می تواند مثال خوبی برای ناراضیان از رباط تا دمشق گردد.

آنچه که مهم است در تونس نه کودتائی رخ داد و نه تانک های آمریکائی برای آزادی وارد تونس گردیدند بلکه به طور واقعی یک انقلاب عربی رخ داد. از این روی قیام مردم تونس برای میلیون ها عرب که ده ها سال است تحت رنج و ستم و رژیم های مستبد در رنجند نمونه بسیار آموزنده ای بود. اگر که این آزمایش به کج راه رود و یا شهروندان مسئول و ارتش در روزهای آینده موفق نشوند جلوی ویران کردن ها و محاکمات از روی خشم را بگیرند در این صورت وضعیتی که در تونس به وجود خواهد آمد درست بمانند شرایط بعد از حمله آمریکا به عراق در سال 2003 خواهد شد.

آنزمان برخی از جنبش های اپوزیسیون عربی که در تبعید بسر می بردند نسیم صبگاهی به آنان دمید و ابراز وجود نمودند که همچنین آنان هم چون مردم عراق روزی با کمک غربی ها مستبد ها را در کشورهای خود سرنگون خواهند نمود. آمریکائی ها در آنزمان آگاهانه گذاشتند تا عراق در وضعیتی بی قانونی و ترور غرق شود. وضعیتی که بعدها در عراق به وجود آمد مثالی وحشتناک برای اثبات این امر است.

در روزنامه الحیات در باره تونس در مقاله حزب مصری الکرآمه آورده شده: "یک رئیس جمهور سرنگون می شود بدون تانک و توپ و بدون توضیحات "رهبر" جدید... این واقعه مسئله ای جدید در تاریخ جهان عرب است. مردم تونس قیمت آزادی خویش را پرداختند (...). و مستبدان را سرنگون نمودند".

همچنین مرکز القدس برای بررسی های اردن بر این عقیده است که عرب های دیگر باید از انقلاب تونس بیاموزند. اینکه برای تغییر نسخه ای نوشته شده وجود ندارد و تغییر می تواند از طریق فراخوان و بیانیه و نظریه دادن انجام پذیرد و هر تغییری در تاریخ بشریت قیمتی برای پرداختن دارد".

نه تنها جنبش های اپوزیسیون و اکثریت جهان عرب از سرنگونی رژیم بن علی درس گرفتند بلکه همچنین غالب رهبران عرب هم دست پاچه شدند و به حرکت افتادند - البته بعد از اولین شوکی که به آنها وارد شد - موضع خود را مشخص نمودند. برخی از آنها با مردم تونس ابراز همبستگی نمودند - به احتمال قوی از این روی که از این طریق از حرکات انقلابی در کشور خود جلوگیری کنند - وزیر امور خارجه مصر گفت که وی به خواست مردم تونس احترام می گذارد. روزنامه الوطن که به دولت سوریه نزدیک است نوشت "هیچ رژیم عربی نمی تواند نسبت به آن چه که تونسی ها انجام دادند بی توجه باشد".

تنها کسانی که بدون چون و چرا بن علی و خانواده اش را پذیرفتند عربستان سعودی و رئیس دولت لیبی قزافی بود.

قزافی با وجود اینکه خودش 40 سال است بر قدرت سوار است اما هنوز تا به امروز هم خود را " رهبرانقلاب " می داند و انقلابیون دیگر را در کنار خویش تحمل نمی کند. در مصاحبه مطبوعاتی که قزافی در شب در تلویزیون لیبی برگزار نمود گفت: " من از صمیم قلب متاسفم برای آنچه که در تونس گذشت. تونس هم اکنون از سوی باند ها اداره می شود".

البته تنها رهبران عرب از این مسئله غافلگیر نشدند بلکه اسلامیت های منطقه هم از این حوادث جا خوردند و از حزب الله لبنان گرفته تا واعض تلویزیونی مصر یوسف عبد الله القرضاوی تلاش نمودند از قیام مردم تونس ابراز خشنودی نمایند. اما همزمان می شد ناراحتی آنها را از این که اسلامی ها نبودند که یک رئیس دولت طرفدار آمریکا را سرنگون کردند، دریافت.

لیگای عربی به گروه های تونس فرخوان داد که آرام باشند و تا حد امکان سریع به یک اتحاد برسند. البته بیشتر از این هم نمی توان از ائتلاف کشورهای که رؤسای کشورهایشان حتی سبز هم نیستند انتظار داشت.